

citis, Omnes sunt naturaliter peccatores : Apostolus autem dicit, Multi sunt, non omnes, peccatores : remouet accusationem a seminibus quæ armatur in mores, et destruit originale peccatum. Utque hoc ipsum quod egimus, urgeamus : præscribit Apostolus, multos debere intelligi per Adæ inobedientiam peccatores; multos autem per Christi obedientiam justos; eos utique qui justus sunt, ostendens ab illis, qui criminosi sunt, esse discretos : tu qua impudentia argumentari niteris, ut ex his sermonibus probes naturale peccatum? Nam cum dicis omnes nasci criminosos per Adam, et propter hoc ad diabolum pertinere, sed aliquos inde per Christum postea liberari; non hoc sentis quod Apostolus, qui dicit, non omnes per Adam peccatores constitutos esse, sed multos. »

AUGUSTINUS. Quoniam non est contrarium, sicut jam ostendimus, ut iidem sint multi, qui sunt omnes; ideo quos multos, eosdem omnes Apostolus dicit : non omnes autem, non Apostolus, sed tu dicis; ac per hoc Apostolo contradicis. Verum est autem Apostolus dicit : falsum ergo quod tu dicis. Et quod superius dixisti¹, « vigilanter inculcasse Apostolum, Multo magis gratia Dei et donum unius hominis Jesu Christi in plures abundavit; » volens intelligi, ideo plures dictos, quia peruenit gratia ejus ad parvulos, ad quos imitatio primi hominis non pertinet : aut mendosus codex tibi mentitus est, aut ipse mentiris, aut ab aliquo falso, sive fallente, aut oblivione deceptus es. Non enim ait Apostolus « plures, sed multos. » Græcum attende codicem, et inuenier πολλούς, non πλείστους. Dixit ergo, multo magis abundasse gratiam in multos, non in magis multos, hoc est, non in plures, sicut jam ostendimus : quoniam si plures dixisset, propter parvulos quos tenet gratia, cum primi hominis non teneat imitatio; fal-

¹ Beda et Florus n. 147 ad Rom. v, 15.

sum dixisset, et esset similis vobis. Si enim omnes imitatores Christi post ejus incarnationem, regeneratis parvulis additis, conferantur cum peccatoribus, quos omnes vultis propter arbitrium libertatis ad imitationem primi hominis pertinere, ab ipso Adam usque in finem sæculi voluntate peccantes; qui eorum multo plures sint evidenter apparet, ut et vestra falsitate vincamini.

CXLIX. JULIANUS. « Si enim quale tu, tale aliquid ille sensisset, debuit utique dicere, Per unius inobedientiam peccatores constituti sunt omnes, sed per obedientiam Christi ex his aliqui ad justitiam reverterunt. Ita enim prorsus ei loquendum fuerat, si hoc quod tu fingis, voluisset intelligi. Verumtamen cum hac sententia illud aliud nequiuisset asserere, multo magis profuisse Christi gratiam, quam Adæ læsisset iniquitas. Etsi ergo penitus nesciremus, qui mos esset, quo per inobedientiam unius hominis multi peccatores constitui dicerentur : tamen maneret in solido, non hoc pertinere ad originale peccatum, quod Apostolus inculcaverat, multis, non omnibus convenire. »

AUGUSTINUS. De multis et omnibus, jam responsum est. Nec sic locutum fuisse Apostolum, quemadmodum dicis eum loqui debuisse, si hoc diceret quod nos dicimus, quid mirum est? Quandoquidem etiamsi, secundum vos, Apostolus per unius delictum ita multos peccatores constitutos esse dixisset, ut iidem multi non possent omnes intelligi, sed hi tantum qui ex imitatione primi hominis propria voluntate peccarunt; non dixit per obedientiam Christi ex his aliquos justificatos, quod tamen verum est. Quid est ergo quod dicis, « si tale aliquid quale nos sensisset Apostolus, eum dicere debuisse, Per unius inobedientiam peccatores constituti sunt omnes, sed per obedientiam Christi ex his aliqui ad justitiam reverterunt? »

Quasi vos negetis, ex prævaricatoribus legis, quales tantummodo peccatores ad similitudinem prævaricationis Adæ pertinere contenditis, aliquos per obedientiam Christi ad justitiam fuisse conversos. Possumus ergo et nos vobis dicere. Si tale aliquid quale vos sensisset Apostolus, debuit utique dicere, Per unius in obedientiam peccatores constituti sunt multi quidem, non omnes, sed etiam ex his per obedientiam Christi aliqui ad justitiam revertentur. Aut etiam multo apertius ita loqueretur, si aliquid tale sensisset, ut diceret, Multi quidem Judæorum per inobedientiam unius hominis peccatores sunt constituti, qui lege accepta, simili prævaricatione peccarunt, sed etiam ex his aliquos justificavit Christi obedientia. Quod si tibi non præjudicavit, non ita loquendo, sicut dixi eum loqui debuisse, si hoc sentiret quod tu: nec mihi utique præjudicare debet, quia non ita locutus est, quomodo eum dicis loqui debuisse, si hoc sentiret quod ego. Cum ergo Apostolus ita sit locutus, sicut loquendum esse arbitratus est; videndum est, quis ei nostrum consentiat, utrum ego qui dico verum esse quod ait, « Per unius delictum in omnes homines ad condemnationem¹; » et verum esse quod ait, « Per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi²; » quoniam non repugnat, ut qui multi sunt omnes sint, et qui omnes sunt multi sint: an tu qui dicis, ubi ait multos, multi sunt; ubi ait omnes, non omnes sunt.

CL. JULIANUS. « Patefacta igitur vel imperitia vel impudentia tua, quæ aut non curat, aut non valet, quid dicatur exponere, ostensoque veritatis ipsius, quam se esse Christus appellavit³, lumine, nihil de apostoli Pauli sermonibus Manichææ, id est, vestræ cohærere dementiæ: nunc expositioni operam demus, ut sicut ostensum

¹ Rom. v, 18. — ² Ibid. 19. — ³ Joan. xiv, 6.

est qualiter non possit, ita clareat qualiter et debeat Paulus et possit intelligi. »

AUGUSTINUS. Ita desereris veritate, et contra manifesta Apostoli verba non potes invenire quid dicas, ut quod in eis intellexerunt tot sancti clarique doctores, qui hoc in Ecclesia catholica didicerunt atque docuerunt, (non enim sanum sensum habentes in tam manifestis verbis aliud intelligere potuerunt,) tu Manichæorum esse dicas, quod illos non fuisse cogere confiteri, quantolibet veneno Pelagianæ pestis insanias.

CLI. JULIANUS. « Scribens itaque ad Romanos, eo jam tempore, quo gentium cœperat esse permixtio, atque ideo tam ex Judæis quam ex gentibus complebantur Ecclesiæ, tumultus populi utriusque componit, inculcans quoniam nec gentes impietatem suam, qua mutaverant gloriam Dei in similitudinem imaginis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium, legis possint ignoratione diluere, quæ per vim rationis ingenitæ, etsi non ritum ceremoniarum judaicarum, tamen Deum innotescentem operibus, substantiæ vero profunditate secretum, potuerint ex his ab eo quæ sunt facta cognoscere. Legis autem normam, quantum ad vitæ probitatem respicit, proprius unicuique suggererat affectus; videlicet ut nihil tale inferret proximo, quale perpeti nolisset: atque ideo profanitatem gentium jure optimo argui posse convincit¹, etsi non per legem, per eam tamen justitiam quæ condidit legem, et qua judicante, hi qui sine lege peccaverunt, sine lege et peribunt². Judæos vero, quorum magis intreat, quia in despectum gentium maxime tumescebant, honorem sibi de legis purificationibus vindicantes, ac per hoc æstimantes non sibi ita ut gentibus profuisse Christi gratiam peccata donantem, quandoquidem legis ea institutione vitassent,

¹ Rom. i, 23. — ² Id. ii, 12.

magna disputationum virtute confringit, allegans, eis tanto amplius per indulgentiam fuisse collatum, quanto post legis admonitionem sine ulla ignoratione peccassent; per quod approbat eos reos fuisse, et vehementer potuisse damnari in ejus justitiæ examine, apud quem qui in lege peccaverunt, per legem judicabuntur: « Non enim auditores legis justis sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur¹. » Hoc ergo proposito, per totum librum disputans, tum superbiam reprimat Judæorum, tum excusationem vanitatis gentibus demit, ut doceat æqualiter ambobus populis Christi profuisse medicinam. »

AUGUSTINUS. Hanc medicinam parvulis vos negatis, quos lex ipsa circumcidi octava die jussit², ejus gratiam præfigurans, cujus resurrectionem Dominicus, id est, post septimum Sabbati dies octavus ostendit: nec valetis ac vultis attendere, ita parvulum morientem sine Christi gratia periturum, quemadmodum dictum est, incircumcisi animam parvuli interire de populo suo³: cujus interitus invenire meritum non potestis, quando non trahere peccatum originis parvulos dicitis.

CLII. JULIANUS. « Qui et crimina voluntatis ignovit, a quibus liberum fuerat abstinere; et sui imitatione, qui erat virtutum forma et norma, correctis gloriam beatæ æternitatis indulsit. Cum ergo utramque nationem pro voluminis sui tempore et jure conveniat: in his tamen locis, de quibus quæstio est, cum Israëlitis omnino manum conserit, qui audebant de præputiatorum stirpe venientes, eo usque despiciere, ut affirmarent eos, nec suffragio fidei ad consortium suum transire potuisse: contra quod supercilium replicat Judææ gentis exordia, et in ipsa radice circumcisionis, ostendit non tanti esse præputium, ut aut injustos ejus relictio, aut justos faciat ejus ablatio. »

¹ Rom. II, 12 et 13. — ² Gen. XVII, 12. — ³ Ibid. 14.

AUGUSTINUS. Quando ista dicebat Apostolus, non de circumcisione, vel præputio; sed de præceptis legis in quibus est etiam, « Non concupisces¹, » agebat: quod et ipse commemoravit. Quid tergiversamini? Priores peritis, dum caliginem offunditis imperitis².

CLIII. JULIANUS. « Non ergo per legem promissio » Abrahæ, ut hæres esset mundi, sed per justitiam fidei, » Si enim qui sunt ex lege, hæredes sunt; evacuata est fides, » destructa est promissio. Lex enim iram operatur: ubi autem non est lex, nec prævaricatio³. Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei » tantum quod ex lege est, sed quod ex fide est Abrahæ, » qui est pater omnium nostrum, » (sicut scriptum est, Quia patrem multarum gentium posui te⁴,) ante Deum cui credidit, qui vivificat mortuos, et vocat ea quæ non sunt tanquam quæ sunt. Qui præter spem in spem credidit, ut fieret pater multarum gentium, secundum quod dictum est, Sic erit semen tuum⁵. Et non infirmatus in fide consideravit corpus suum jam emortuum, cum fere centum annorum esset, et emortuam vulvam Saræ: in re promissione autem Dei non hæsitavit diffidentia, sed confirmatus est fide, dans gloriam Deo; plenissime sciens, quia quæcumque promisit, potens est et facere; propter quod et reputatum est illi ad justitiam. »

AUGUSTINUS. Hæc te commemorare non pudet, qui oppugnans gratiam qua ista promissa complentur? Contra Deum enim loquimini, dicendo, Nos facimus: quod ille se facturum esse promisit⁶. In Isaac quippe, qui Abrahæ promissus est filius, hi præfigurati sunt, non qui se ipsos justos, sed quos Deus fuerat ipse factururus? Unde universæ per Prophetam dicit Ecclesiæ: « Ego enim sum Dominus,

¹ Exod. XX, 17. — ² Deut. V, 21. — ³ Rom. IV, 13 et seqq. — ⁴ Gen. XVII, 5. — ⁵ Id. XV, 5. — ⁶ Beda et Florus, ad Rom. IX.

» qui facio te¹. » Propter quod et filii promissionis vocantur, apertissime dicente Apostolo : « Non potest autem » excidere verbum Dei : non enim omnes qui ex Israël, » hi sunt Israël; neque quia semen Abrahæ, omnes filii; » sed in Isaac vocabitur tibi semen : hoc est, non hi qui » filii carnis, hi filii Dei, sed filii promissionis deputantur » in semine². » Quod itaque Deus promisit, Deus facit. Hoc ergo totum sicut ædificat eos, quorum spes in Deo est, sic evertit eos, qui confidunt in virtute sua³: ac per hoc, sicut catholicam fidem ædificat, sic Pelagianum everit errorem.

CLIV. JULIANUS. « Qui locus quam sit opinioni vestræ totus infestus, et primo opere disputatum est, et si quid hinc recoli oportuerit, disseretur. Nunc autem advertatur, promissionem, quæ facta est ad Abraham ob remunerationem fidei ejus, in qua dicitur, quia pater multarum gentium constitueretur, ostendisse, nec unius illum populi genitorem debere defendi, qui multarum gentium pater sit prædictus; nec ita solum credulitatis recepisse mercedem, ut alios similiter credentes a præmii consortio putentur excludere. « Non est autem scriptum, inquit, tantummodo propter ipsum, quia reputatum est illi; sed et » proter nos, quibus reputabitur, credentibus in eum qui » suscitavit Jesum Christum Dominum nostrum a mortuis; » qui traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram⁴. »

AUGUSTINUS. Dicite nobis, o vani, non defensores, sed inflatores liberi arbitrii, qui ignorantes Dei justitiam⁵, et vestram justitiam volentes constituere, justitiæ Dei non estis subjecti, dicite, inquam, nobis, si nolissent gentes credere justeque vivere, evacuaretur promissio quæ facta

¹ Isai. XLV, 8, juxta LXX. — ² Rom. IX, 6 et seqq. — ³ Psal. XLVIII, 7. — ⁴ Rom. IV, 23, et seqq. — ⁵ Id. I, 3.

ad Abraham? Non, inquires. Ergo ut Abraham ob stipendium fidei consequeretur dilatationem seminis, præparata est gentium voluntas a Domino; et ut vellent quod et nolle potuissent, ab illo factum est, qui ea quæ promisit, potens est et facere¹.

CLV. JULIANUS. « Cum ergo ille adhuc in præputio testis fidei pronuntiatus, et ob ejus stipendium dilatationem fuerit seminis consecutus; qua, inquit, regula tu Judæe non putas ad consortium justitiæ pertinere gentiles, qui fidem Abrahæ, paria de Dei virtutibus credendo, restituant? »

AUGUSTINUS. Bene contra vos loqueris : quia utique si de Dei virtutibus credunt, non sicut vos confidunt in virtute sua, ut justificentur, id est, ut justii fiant; sed in illius, qui justificat impium².

CLVI. JULIANUS. « Cur putes, inquit, sine consecrationibus legis, ad Abrahæ stemma nationes non posse perducii; cum constet promissionem, quæ facta est ad Abraham, anteriorem fuisse quam legem, nec eam ablutionibus tributam fuisse, sed moribus? »

AUGUSTINUS. Hos mores, quos procul dubio bonos vis intelligi, si ut putatis, homo sibi facit; prædicere ista debuit Deus præscius, non promittere; ut non de illo in hac causa diceretur, « Quæ promisit, potens est et facere³; » sed, Quæ præscivit, potens est et prænuntiare, aut potens est et ostendere. Quando autem dicunt homines, Quod Deus promisit, nos facimus; se ipsos faciunt jactantia potentes, illum arrogancia mentientem.

CLVII. JULIANUS. « Si enim qui sunt ex lege, hæredes sunt : evacuata est fides, destructa est repromissio⁴. Qui sermo, nisi intelligatur, ingerit maximam quæstionem : dubio enim procul, dicit eos esse ex lege, quos supra

¹ Rom. IV, 21. — ² Psal. XLVIII, 7. — ³ Rom. IV, 21.

dixerat ex circumcissione, quos sibi tantum noverat arrogare, ut putarent præter se neminem assumi ad Abrahamæ seminis dignitatem : atque hoc disputatione collegerat, ut quia non solum hi qui ex circumcissione, sed et illi qui ex præputio sectari voluissent vestigia fidei Abrahamæ, non immerito Abrahamæ filii censerentur. »

AUGUSTINUS. Quid, si nolissent, evacuaretur promissio? Admoneo ut intelligatis, cui gratiæ sitis inimici, negando operari Deum voluntates in mentibus hominum : non ut nolentes credant, quod absurdissime dicitur; sed ut volentes et nolentibus fiant. Non sicut facit doctor homo, docendo et hortando, minando et promittendo in sermone Dei : quod frustra fit, nisi Deus intus operetur et velle per investigabiles vias suas¹. Cum enim verbis doctor plantat et rigat, possumus dicere, Forte credit, forte non credit auditor : cum vero dat incrementum Deus², sine dubio credit et proficit. Ecce quod interest inter legem et promissionem, inter litteram et spiritum.

CLVIII JULIANUS. « Cum ergo superius ad egisset, ut intelligeremus a consortio justitiæ non potuisse excludi gentes, sed per eandem fidem cum filiis circumcissionis in Abrahamæ stirpe numerari; nunc intulit, neminem de circumcissione ad eam promissionem, quæ Abrahamæ data est, pertinere : hoc autem omnino, nisi intelligatur, repugnat. Quod itaque ait, Si enim qui sunt ex lege, hæredes sunt, evacuata est fides, et destructa est promissio³; non hoc pronuntiavit, ut videlicet nemo de Judæis per fidem fieri credatur hæres promissionis antiquæ : sed deest sermo, cujus vicem implet intelligentia, non solos heredes esse qui ex lege sunt; ut si hoc modo dictum esset : Si enim qui sunt ex lege, soli hæredes sunt, evacuata est fides. Vere enim præputium videretur excludi, si ad nullos

¹ Philip. II, 13. — ² I Cor. III, 6. — ³ Rom. IV, 14.

præter eos qui ex circumcissione erant, benedictionis hereditas perveniret. Intelligenda igitur consuetudo Scripturarum est, quia non continuo quod non dicitur, denegatur, ut intelligentiæ opere verborum dispendia suppleantur. »

AUGUSTINUS. Sic intelligunt, qui non intelligunt. Cur non attenditis rogo, ideo non esse hæredes ex lege, quia lex iram operatur¹? Ubi enim non est lex, nec prævaricatio. Ideo autem ex promissione, quia Deus quod promittit, ipse facit. Qui enim præcepta legis implere se putat per arbitrium propriæ voluntatis sine spiritu gratiæ, suam justitiam vult constituere, non justitiam Dei sumere². Nam unde dicit idem Apostolus, « Ut inveniar in illo non » habens meam justitiam, quæ ex lege est, sed justitiam » quæ est ex fide, justitiam ex Deo³? » Quare suam dicit justitiam, quæ ex lege est, eamque justitiam reprobatur; non autem suam, sed ex Deo justitiam, quæ est ex fide? Numquid lex non est ex Deo? Quis nisi infidelis hoc dixerit? Sed ex lege dicit justitiam suam, in qua homo putat sufficere sibi legem ad facienda divina mandata, confidens in virtute sua. Ex fide autem justitiam, ideo dicit esse ex Deo, quia Deus unicuique partitur mensuram fidei⁴: et ad fidem pertinet credere quod in nobis Deus operetur et velle⁵; sicut operabatur in illa Purpuraria, cujus aperuerat sensum, ut intenderet in ea quæ a Paulo dicebantur⁶. Ac per hoc, nec ipsi Judæi qui crediderunt in Christum, in quibus et Paulus fuit, ex lege hæredes omnino dicendi sunt, sed potius ex promissione. Ideo enim dictum est, « In Isaac vocabitur tibi semen, quia non qui filii carnis hi filii Dei, sed filii promissionis deputantur in semine⁷. »

¹ Beda et Florus. Rom. IV, 15. — ² Id. X, 3. — ³ Philip. III, 9. — ⁴ Rom. XII, 3. — ⁵ Philip. II, 13. — ⁶ Act. XVI, 14. — ⁷ Rom. IX, 7 et 8.

CLIX. JULIANUS. Collegit itaque Apostolus argumentum hoc modo : Si nulli essent hæredes benedictionis, nisi qui ex lege sunt; ut præputium constabat exclusum, ita consequens erat, neminem qui fuisset ex lege, benedictione privari; id est, si circumcisio tantum valeret, ut sine ea fides nihil valeret; sicut gentes liquebat repulsas, ita probabatur de Judæis ad perditionem nunquam quemquam ire potuisse. »

AUGUSTINUS. Quomodo erat consequens, o grosse dialectice? quomodo erat consequens, si nulli essent hæredes benedictionis, nisi qui ex lege sunt, neminem qui fuisset ex lege benedictione privari? Numquid quia nemo est hæres, nisi baptizetur. propterea qui baptizantur, omnes hæredes sunt? Sed hoc dixerim, non quia ibi est quæ inter nos vertitur quæstio; verum ut ostenderem quam sis ipse acutus, qui me obtusiores dicis esse pistillo.

CLX. JULIANUS. « Nunc autem cum confiteamini prævaricatores in lege non esse benedictionis hæredes, quia talibus lex iram operatur; constat promissionem illam non circumcisioni convenire, sed fidei. Destrueretur autem promissio, si præter legem nemo justus esset: quando quidem post quadringentos et triginta annos promissionis allata lex¹, et ipsum Abraham, et Isaac, et Jacob, et omnes in medietate sanctos expertes benedictionis ostenderet, quæ non potuisset cuiquam sine lege conferri.

AUGUSTINUS. Imo destrueretur promissio, si ex lege quisquam justus esset. Si enim qui ex lege, hæredes sunt, exinanita est fides, evacuata est promissio²; lex enim iram operatur: ad hoc utique, ut ad iram evadendam, Dei gratia requiratur³.

CLXI. JULIANUS. « Quod quia manifesto falsum est; et sub lege quippe peccatores pœnam merebantur, et ante

¹ Gal. iii, 17. — ² Rom. iv, 14. — ³ Beda et Florus.

legem justitia et fides remunerationis suæ fructibus privatæ non sunt; constat, non ad truncatas ferro carnes, sed ad illustres probitate mentes promissionis illius gloriam pertinere. Sequitur autem fulminea contra traducem sententia: Lex enim, inquit, iram operatur; ubi autem non est lex¹, nec prævaricatio. Persuade ergo legem datam esse conceptis, legem posse dari nascentibus; ut eos prævaricationis reos possit arguere. Cæterum nos cum Apostolo credimus, quem nihil contra rationem sensisse defendimus, non esse in ea ætate prævaricationem, in qua lex esse non potuit; quia ubi non est lex, nec prævaricatio: quæ lex iram operatur, non vitio suo, sed eorum iniquitate, qui peccata virtutibus anteponunt. »

AUGUSTINUS. Non est ergo Lex Christi: « Nisi quis re-natus fuerit ex aqua et Spiritu, non potest intrare in regnum Dei²? » quam Legem vides, etiam ad parvulos pertinere. Verum tu dic potius, parvulus cujus anima interibat de genere ejus, si die non circumcideretur octavo³, cujus prævaricationis arguebatur, ut tali supplicio plecteretur? Nisi quia ipse in se ipso nihil peccans, tenebatur reus in similitudine prævaricationis Adæ, in quo omnes peccaverunt⁴. Quæ verba apostolica, tam clara obscurare, tam recta curvare, ingenti quidem, sed inani labore conaris.

CLXII. JULIANUS. « Approbavit ergo Apostolus, quia non sit tantummodo scriptum propter Abraham, quod reputatum est illi ad justitiam; sed et propter nos, quibus sine dubio reputatur, cum in Deum credimus, qui Jesum Christum ex mortuis excitavit: « Qui traditus est, » inquit, propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram⁵. »

¹ Rom. iv, 15. — ² Joan. iii, 5. — ³ Gen. xvii, 4. — ⁴ Rom. v, 14 et 12. — ⁵ Id. iv, 23 et 24.